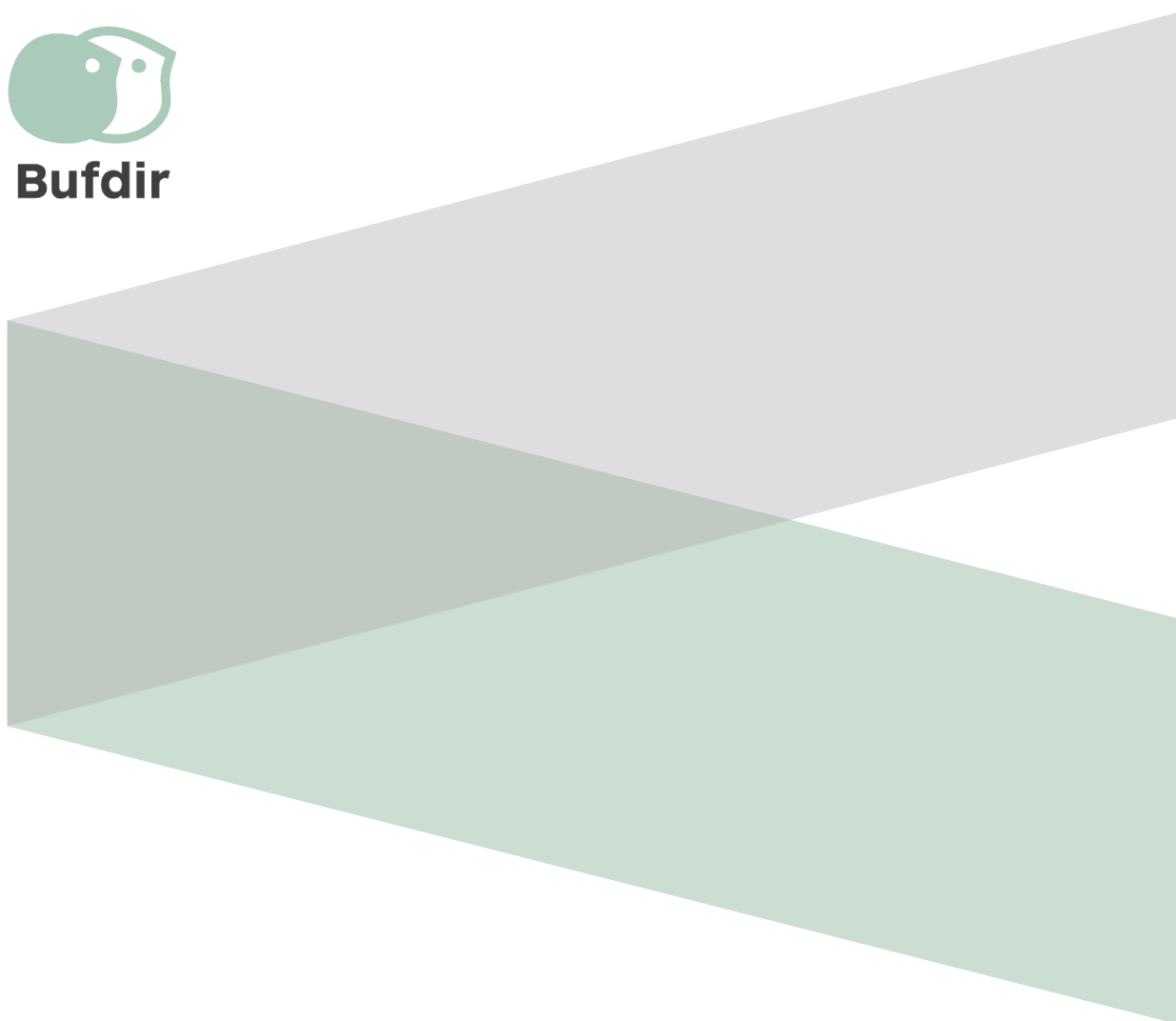

Evaluering av Sole 2025 - 2027

Implementering 2025

Bufdir

Innhold

1. Introduksjon	3
2. Om piloten ved Akershus ungdoms- og familiesenter, avdeling Sole	3
2.1 Opprettelsen av et forsterket institusjonstilbud ved Sole	3
2.2 Samfunnsmessig kontekst.....	4
3. Om evalueringen.....	6
3.1 Fremgangsmåte	6
3.2 Evalueringsfaglige prinsipper	7
3.3 Evalueringsdesign og institusjonens målbilde	7
3.4 Trinnvis evaluering av måloppnåelse	9
3.5 Datagrunnlag.....	9
3.6 Data og personvern.....	10
3.7 Begrensninger og forbehold	10
4. Effektmål: Ungdommenes utfordringer og behov identifiseres og dekkes	11
4.1 Resultatmål «Ungdommenes behov kartlegges og identifiseres ved oppholdets start» ..	12
4.1.1 Hva har vi vurdert?	12
4.1.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	12
4.1.3 Hva er vår vurdering?.....	12
4.2 Resultatmål «Det faglige innholdet baseres på kunnskapsbaserte metoder for å redusere forekomsten av kriminalitet, vold og rus»	13
4.2.1 Hva har vi vurdert?	13
4.2.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	13
4.2.3 Hva er vår vurdering?.....	13
4.3 Resultatmål «Den samlede kompetanse til ansatte ved institusjonen sikrer at ungdommenes behov møtes»	15
4.3.1 Hva har vi vurdert?	15
4.3.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	15
4.3.3 Hva er vår vurdering?.....	15
4.4 Resultatmål «Ungdommen involveres i eget institusjonsopphold»	17
4.4.1 Hva har vi vurdert?	17
4.4.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	17
4.4.3 Hva er vår vurdering?.....	17
5. Effektmål: Ungdommene mottar et godt koordinert tjenestetilbud på tvers av sektorer	19
5.1 Resultatmål: «Institusjonen følger opp ungdommenes skoletilbud/dagtilbud»	19
5.1.1 Hva har vi vurdert?	19
5.1.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	19
5.1.3 Hva er vår vurdering?.....	19

5.2 Resultatmål: «Institusjonsoppholdet gjennomføres i tett samarbeid med øvrige offentlige tjenester, herunder helse, NAV og politi»	20
5.2.1 Hva har vi vurdert?	20
5.2.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	20
5.2.3 Hva er vår vurdering?.....	20
6. Effektmål: Institusjonen er et trygt og stabilt hjem og arbeidsplass for ungdommer og ansatte	21
6.1 Resultatmål: «Bygget er utformet til at bruken kan tilpasses ungdommenes behov»	22
6.1.1 Hva har vi vurdert?	22
6.1.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	22
6.1.3 Hva er vår vurdering?.....	22
6.2 Forsterket bemanning skaper trygghet for ungdommer og ansatte	23
6.2.1 Hva har vi vurdert?	23
6.2.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	23
6.2.3 Hva er vår vurdering?.....	24
6.3 God ledelse og støttefunksjoner sikrer stabil drift.....	24
6.3.1 Hva har vi vurdert?	24
6.3.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	24
6.3.3 Hva er vår vurdering?.....	24
7. Øvrige områder av relevans	25
7.1 Målgruppe og inntak av ungdommer	25
7.1.1 Hva har vi vurdert?	25
7.1.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?	25
7.1.3 Hva er vår vurdering?.....	25
8. Overordnede vurderinger og anbefalinger	28
8.1 Er piloten et forsterket institusjonstilbud?	28
8.2 Treffes målgruppen?	28
8.3 Anbefalinger.....	29
Vedlegg.....	30

1. Introduksjon

Denne evalueringsrapporten omhandler barnevernsinstitusjonen Sole, en avdeling ved Akershus ungdoms- og familiesenter, som fra våren 2025 ble lagt om fra å være en akuttinstitusjon til et forsterket institusjonstilbud for ungdom som har svært alvorlige atferdsvansker, hvor kriminelle handlinger er hovedproblemet.¹ Institusjonstilbudet er organisert som en fireårig pilot, omtalt i Prop 1 S (2024-2025), og inngår i regjeringens satsing for å forebygge barne- og ungdomskriminalitet.²

Evalueringsrapporten tar for seg implementeringsfasen³ ved det nye institusjonstilbudet og vurderer institusjonens foreløpige måloppnåelse basert på sju måneders drift, fra april 2025 – november 2025. Dette er den første av i alt tre årlige evalueringsrapporter, som vil publiseres fra 2026 til 2028. Evalueringen gjennomføres internt av medarbeidere i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

2. Om piloten ved Akershus ungdoms- og familiesenter, avdeling Sole

2.1 Opprettelsen av et forsterket institusjonstilbud ved Sole

Pilotering av et forsterket institusjonstilbud kan spores tilbake til dialog mellom Bufdir og Barne- og familiedepartementet (BFD) fra august 2024, da Bufdir den 8. august fikk et hasteoppdrag om å «Beskrive et behandlingsopplegg innenfor en barnevernsinstitusjon for barn med en begynnende kriminell løpebane, som endrer utviklingen i en positiv retning, til barnets beste». Bufdirs tilbakemelding den 9. august skisserte forutsetninger, tentative rammer og et tentativt behandlingsopplegg for målgruppen.⁴ Tilbakemeldingen var basert på tidligere arbeider Bufdir har gjort med å kartlegge og sammenstille kunnskap om behov og utfordringer hos barn som begår gjentatte og/eller alvorlige lovbrudd. De innholdsmessige anbefalingene bestod i *forsterkninger* av elementer i institusjonen som svarer til behov som går igjen hos denne gruppen av barn.

BFD ga i oktober 2024 Bufdir oppdraget om å utvikle et forsterket institusjonstilbud for barn og unge med store og sammensatte behov, inkludert gjentakende eller alvorlig kriminalitet. Bufdir skulle levere en plan med tilrådninger om lokalisering og innretning, samt en plan for videre arbeid med etableringen. Det ble lagt til grunn en ramme på 20 millioner kroner i 2025. Departementet

¹Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot, s.6

² [Prop. 1 S \(2024–2025\)](#) (s. 87).

³ Vi bruker begrepet implementering (implementeringsfasen) om det første året ved pilotinstitusjonen, tilsvarende det som også kunne vært omtalt som en oppstartsfase. I denne perioden skal ordninger, roller og praksiser etableres og innarbeides. Vi er innforstått med at det finnes ulike faglige forståelser av begrepet implementering, og at det brukes i både smalere og videre forstand.

⁴ Unge lovbrutere institusjonstiltak - 2024, oppdrag om å beskrive behandlingstiltak, saksnr. 2024/57191-1 (u.off. §15)

presiserte at tilbudet ideelt sett burde være klart fra 1. januar 2025, med en tydelig forventning om oppstart senest i andre halvår av 2025.⁵

I Bufdirs oppdrag til Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) Region øst kommer det frem at tilbudet skulle innrettes innenfor gjeldende rett og baseres på en multisystemisk tilnærming, med utstrakt samarbeid med barnets familie, nettverk og tilgrensende tjenester. Trygge rammer, stabilisering, kartlegging og mobilisering av tverretattlig samarbeid rundt barnet og familien ble definert som kjernekomponenter i institusjonstilbudet.⁶ Regiondirektøren i Bufetat Region øst utpekte Sole, en avdeling ved Akershus ungdoms- og familiesenter, som pilotinstitusjon, og utprøvingsperioden ble satt til fire år fra 2025.

Institusjonen ble planlagt og etablert i tråd med disse føringene, og var klar for inntak av barn 1. april 2025. Hjemmelsgrunnlagene for plasseringer er §§ 4-4⁷, 6-1 og 6-2⁸ i barnevernsloven.

I institusjonsplanen skriver Region øst at oppdraget for pilotinstitusjonen er «å etablere og prøve ut et forsterket institusjonstilbud for ungdom som har svært alvorlige atferdsvansker, hvor kriminelle handlinger er hovedproblemet.»⁹ Forsterkning er i institusjonsplanene forstått som følgende:

- Forsterkning i bygg
- Forsterkning i bemanning
- Forsterkning i de miljøterapeutiske rammene
- Forsterkning i det multisystemiske arbeidet rundt ungdommen og ungdommens familie og nettverk

På tidspunktet for implementeringsevalueringen, november 2025, hadde institusjonen fullt belegg med tre ungdommer boende.

2.2 Samfunnsmessig kontekst

Etableringen av Sole-piloten skjer i en periode med økt politisk oppmerksomhet rundt barne- og ungdomskriminalitet. En rekke aktører har pekt på en bekymringsfull utvikling der enkelte barn begår alvorlig kriminalitet i ung alder, ofte kombinert med omfattende omsorgs-, helse- og skoleutfordringer. Disse barna faller ofte mellom flere stoler, der ingen enkeltinstans har hatt tilstrekkelige virkemidler eller ansvar.¹⁰

Særlig oppmerksomhet har blitt rettet mot kriminalitet begått av barn som *allerede er i kontakt med barnevernet*. Selv om kriminalitetsstatistikken varierer over tid så viser en forskningsrapport fra

⁵ Tildelingsbrev til Bufdir 2024 – Tillegg nr. 6, Oppdrag 2024-t6:3 Forsterket institusjonstilbud for barn og unge med store og sammensatte behov, inkludert gjentakende eller alvorlig kriminalitet

⁶ Oppdrag om å planlegge, opprette og prøve ut et forsterket institusjonstilbud for barn med en begynnende kriminell løpebane, saksnr. 2024/57191-5.

⁷ Akuttvedtak om opphold i barnevernsinstitusjon dersom barnet har utsatt sin utvikling for alvorlig fare (barnevernsloven § 4-4)

⁸ Vedtak om å flytte barn i barnevernsinstitusjon på bakgrunn av at barnet utsetter sin utvikling for alvorlig fare - oppholdet kan være frivillig (barnevernsloven § 6-1) eller basert på tvang (barnevernsloven § 6-2)

⁹ Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot

¹⁰ [De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt](#) (2025)

Frischsenteret fra 2020, basert på tall frem til 2018, en sterk økning blant barn 13-15 år på barnevernsinstitusjoner som var siktet for kriminalitet.¹¹ Forskerne omtalte dette som en urovekkende økning som det var viktig å jobbe med tiltak mot.¹² Forskerne fant at mellom 40-50 prosent av 13-15 åringene i institusjon i 2018 var siktet for minst et lovbrudd i løpet av 2018. Det bemerkes i rapporten at denne andelen ville ha vært høyere dersom siktelsener i 2016 og 2017 også var inkludert.¹³

Per i dag vet vi fra offisiell statistikk¹⁴ at kriminalitetsutviklingen i barnepopulasjonen har hatt en negativ utvikling siden 2018:

- I løpet av perioden 2018 til 2024, har siktede personer i alder 5-14 år, økt med ca. 60 prosent, fra 2602 til 4085 personer. Dette gjelder alle lovbruddsgrupper.¹⁵ Siktede personer for lovbruddsgruppen vold og mishandling i alder 5-14 år har i denne seks-års perioden økt med ca. 120 prosent, fra 707 til 1565¹⁶
- For ungdomsgruppa 15-17 år har antallet siktede personer i samme periode vært mer stabilt, med en liten nedgang fra 4461 i 2018 til 4324 i 2024. Dette gjelder alle lovbruddsgrupper.¹⁷ Siktede personer for lovbruddsgruppa vold og mishandling i denne aldersgruppa økte derimot med ca. 25 prosent, fra 908 i 2018 til 1156 i 2024.¹⁸

På bakgrunn av mønstrene fra tidligere nevnte forskningsrapport og SSBs offisielle kriminalitetsstatistikk er det grunn til å tro at kriminalitetsutfordringene blant barn i barnevernsinstitusjoner har vokst i omfang og alvorlighet siden Frisch gjennomførte sine analyser av 2018-tall. Denne utfordringen kommer i tillegg til omfattende sårbarhetsfaktorer blant de samme barna, herunder omsorgssvikt, traumer, psykiske helseutfordringer og levekårsbelastninger.¹⁹

Det regjeringsoppnevnte Barnevernsinstitusjonsutvalget pekte på manglende samarbeid og tilbud for barna med store og sammensatte behov, med et særlig søkelys på barn under 15 år som gjør seg skyldig i gjentatt og alvorlig kriminalitet.²⁰ I Prop. 1 S (2024–2025) gjentas denne utfordringen, og det vises til at det er satt av 20 mill. kroner til å prøve ut «ein pilot i eksisterande barnevernsinstitusjonar som tek imot barn med alvorlege åtferdsvanskar».²¹ Det er denne piloten

¹¹ Drange, N. og Hernæs, Ø. M. (2020) Kvantitativ beskrivelse av institusjonspopulasjonen. Rapport 3/2020. Stiftelsen Frischsenteret. <https://kudos.dfo.no/documents/357410/files/46379.pdf>

¹² [Hvem bor i barnevernsinstitusjon? | Stat & Styring](#)

¹³ Drange, N. og Hernæs, Ø. M. (2020)

¹⁴ Tallene for siktede personer 5-14 år kan ikke sammenliknes med tallene for aldersgruppa 15-17 år, da det ikke stilles de samme kravene til bevis og skyld for å komme med i statistikken. Se: [Etterforskede lovbrudd – SSB](#) Dette er likevel ikke til hinder for sammenligning internt i samme gruppe for å se utviklingen over tid.

¹⁵ <https://www.ssb.no/statbank/table/09412/>

¹⁶ <https://www.ssb.no/statbank/table/11453/>

¹⁷ <https://www.ssb.no/statbank/table/09412/>

¹⁸ <https://www.ssb.no/statbank/table/11453/>

¹⁹ [Barn på barnevernsinstitusjon - en tilstandsanalyse | Bufdir](#); NOU 2023:24 Med barnet hele vegen: [NOU 2023: 24 - regjeringen.no](#); Rapport fra Helsetilsynet 2/2023: [Gjennomgang av saker der barn med tilknytning til barnevernsinstitusjon har mistet livet | Helsetilsynet](#); Drange og Hærnes (2021) Rapport Delprosjekt 1: Beskrivende analyser – Barn og familier i barnevernet: https://frischsenteret.no/wp-content/uploads/2025/07/rapp21_04.pdf

²⁰ NOU 2023:24 Med barnet hele vegen: [NOU 2023: 24 - regjeringen.no](#), s. 78-88

²¹ [Prop. 1 S \(2024–2025\)](#), s. 87.

som prøves ut ved Sole, og piloteringen er dermed en del av regjeringens innsats mot barne- og ungdomskriminalitet.

Den politiske oppmerksomheten rundt piloten ved Sole har vært betydelig. Både barne- og familieministeren og statsministeren har besøkt Sole og omtalt piloten offentlig.²²

3. Om evalueringen

3.1 Fremgangsmåte

Evalueringen av Sole-piloten gjennomføres internt av Bufdir. Dette gir nærhet til institusjonstilbudet, sikrer inngående kunnskap om institusjonsdrift og effektiv tilgang til relevante data, samtidig som ressursbruken holdes på et forsvarlig nivå. At evalueringen er intern, er ikke til hinder for en ev. senere ekstern evaluering av tilbudet. Den interne evalueringen skal bygge opp et systematisert datagrunnlag som kan styrke kvaliteten på en fremtidig ekstern vurdering.

Evalueringen som helhet er utformet som en følgeevaluering som skal belyse utviklingen i tilbudet over tid og vurdere måloppnåelse opp mot institusjonens fastsatte målbilde (avsnitt 3.3 og 3.4). Evalueringen er bygget opp trinnvis:

- 2025 –Implementeringsevaluering: Vurdering av om tiltakets grunnstruktur er etablert i tråd med intensjonene, med fokus på oppstart, etablering, og forutsetninger for drift.
- 2026 – Midtveisevaluering/fullskala drift: Vurdering av om tiltaket brukes og fungerer etter hensikten, med særlig vekt på kvalitet, brukeropplevelser, samarbeid mellom aktører og institusjonell drift.
- 2027 – Sluttevaluering: Samlet vurdering av måloppnåelse og effektivitet, inkludert sammenligning med andre behandlingsinstitusjoner for målgruppen «barn og unge med alvorlige atferdsvansker, med høy risiko for negativ problemutvikling»²³

For en detaljert oversikt over planlagte indikatorer, datakilder og vurderingskriterier for implementeringsevalueringen vises det til evalueringsmatrisen (vedlegg 1).

²² <https://frifagbevegelse.no/fontene/barneministeren-apner-institusjon-for-barn-som-begar-kriminalitet-6.158.1121511.8318a7eb9e>; <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utproving-av-ny-pilot-i-barnevernet/id3090718/>; <https://www.linkedin.com/posts/bufetat>

²³ <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/bistand-fra-bufetat/behandlingsinstitusjon/differensiering-av-malgrupper/>

3.2 Evalueringsfaglige prinsipper

Evalueringen skal gjennomføres i tråd med anerkjente evaluerings- og forskningsfaglige prinsipper, herunder systematikk, åpenhet, faglig kvalitet og involvering av relevante interessenter.²⁴ Dette er ivaretatt på følgende måte:

- *Systematikk* er ivaretatt gjennom et tydelig dokumentert evalueringsdesign som er forankret hos relevante interessenter i utviklingsfasen. En evalueringsmatrise benyttes som et styringsverktøy for evalueringen og sikrer koblinger mellom samfunns mål, effektmål, resultatmål, indikatorer og datakilder. Evalueringen er strukturert som en følgeevaluering med definerte faser og fokusområder for de enkelte fasene. Beslutninger og vurderinger er dokumentert i evalueringsmatrisen for sporbarhet.
- *Åpenhet* er operasjonalisert gjennom løpende involvering av interessenter og tydelig kommunikasjon om evalueringsprosessen. Utviklingen av målbildet og evalueringsdesignet har skjedd i samarbeid med Region Øst og institusjonen, med workshops og møter som har sikret innspillmuligheter og lagt til rette for felles forståelse. Bufdirs brukerråd på barnevernsområdet har fått informasjon og mulighet til å påvirke spørreskjema til ungdommene, og Bufdir og Bufetats ledelse er holdt orientert om fremdrift og planlagte aktiviteter. Evalueringsmatrisen, som viser sammenhengen mellom mål, indikatorer og datakilder, er tilgjengeliggjort.
- *Faglig kvalitet* er ivaretatt gjennom tydelige metodiske rammer og dokumenterte vurderinger gjennom hele evalueringsprosessen. Evalueringsdesignet og evalueringsmatrisen legger til rette for etterprøvbare vurderinger. Spørreskjema og metodikk er utviklet med forskningsfaglig veiledning fra Folkehelseinstituttet (FHI), og tilsvarende kvalitetssikring vil gjelde for datainnsamling fra øvrige respondentgrupper.
- *Interessentinvolvering* har i første rekke skjedd gjennom et tett samarbeid med Region øst og leder og ansatte ved Sole. Vi har gjennomført følgende felles workshops:
 - Workshop om målbilde (mars 2025)
 - Workshop om indikatorer og datagrunnlag + omvisning på Sole (april 2025)
 - Møte om evalueringsmatrise (september 2025)

Bufdirs brukerråd på barnevernsområdet har blitt informert om evalueringen i mars og oktober 2025 og gitt innspill til overordnet målbilde for Sole, evalueringsdesign og på spørreskjemaet til ungdommene ved Sole.

3.3 Evalueringsdesign og institusjonens målbilde

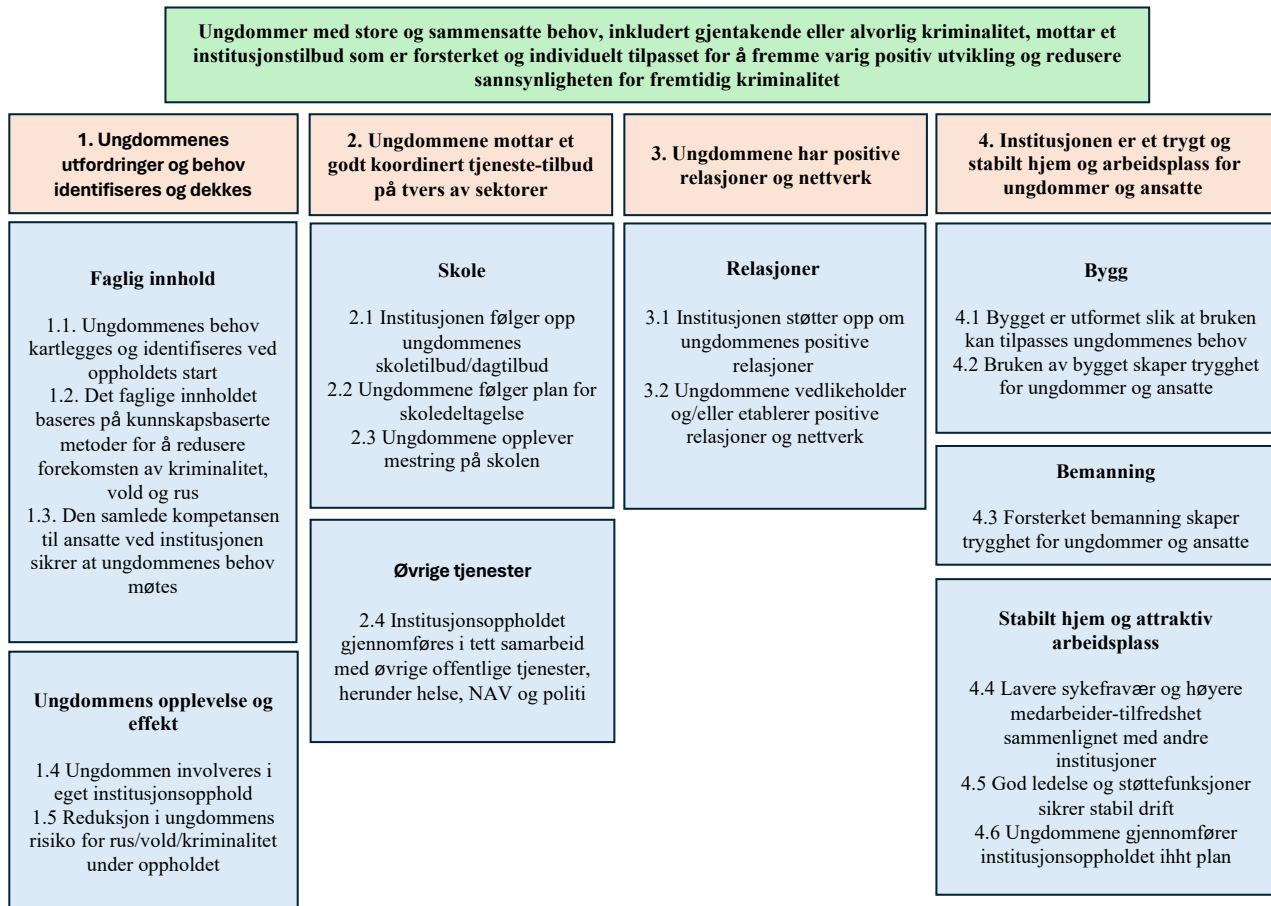
Evalueringen tar utgangspunkt i institusjonens målbilde, som konkretiserer hva det nye tilbudet skal oppnå. Målbildet ble utviklet i samarbeid mellom Bufdir, Region øst og Sole i løpet av vinteren 2025, og tok utgangspunkt i føringer for det nye institusjonstilbudet fra BFD. Strukturen er basert

²⁴ Guiding Principles For Evaluators, American Evaluation Association <https://www.eval.org/About/Guiding-Principles>; Guidelines for Good Practice in Evaluation, UK Evaluation Society <https://evaluation.org.uk/wp-content/uploads/2024/09/UK-Evaluation-Society-Guidelines-for-Good-Practice-in-Evaluation.pdf>; DFØ planlegge og gjennomføre evalueringer i staten: <https://www.dfo.no/fagomrader/styring-i-staten/evaluering/planlegge-og-gjennomfore-evalueringer>

på Finansdepartementets veiviser for mål- og resultatstyring,²⁵ og synliggjør sammenhengene mellom samfunns mål, effektmål og konkrete resultatmål. Vi vurderer at målbildet er et godt utgangspunkt for evalueringen, fordi det synliggjør tiltakets underliggende logikk: Hvordan innsatsfaktorene og aktivitetene forventes å føre til ønskede resultater.

Målbildet er bygget opp med tre nivåer:

For institusjonsbarnevernet er formålet å få erfaringer med nye måter å innrette forsterkede og individuelt tilpassede institusjonstilbud, som reduserer sannsynligheten for kriminelle handlinger etter gjennomført opphold

- Samfunns mål/overordnet mål: «Ungdommer med store og sammensatte behov, inkludert gjentakende eller alvorlig kriminalitet, mottar et institusjonstilbud som er forsterket og individuelt tilpasset for å fremme varig positiv utvikling og redusere sannsynligheten for fremtidig kriminalitet»
- Effektmål/delmål: Fire hovedområder som beskriver ønskede virkninger for ungdommene og institusjonen:
 - Ungdommenes utfordringer og behov identifiseres og dekkes
 - Ungdommene mottar et godt koordinert tjenestetilbud på tvers av sektorer
 - Ungdommene har positive relasjoner og nettverk

²⁵ [Veileder nr 10 Målstruktur og måloppnåelse](#)

- Institusjonen er et trygt og stabilt hjem og arbeidsplass for ungdommer og ansatte
- Resultatmål: Konkrete mål som kan observeres og måles på områdene faglig innhold, skole, relasjoner, bygg, bemanning og arbeidsmiljø. Det er disse resultatmålene som evalueringen tar utgangspunkt i.

Mange av målbildets resultatmål er ikke unike for dette institusjonstilbudet, men gjelder generelt for alle barnevernsinstitusjoner. Vår vurdering er at institusjonstilbudet ved Sole ikke kan vurderes isolert ut fra sine særlige forsterkninger. For å nå samfunnsmålet kreves både generelle (ikke-unike) og spesifikke (unike) innsatsfaktorer, og disse må vurderes samlet.

En forstørret versjon av målbildet med samfunnsmål, effektmål og resultatmål ligger som vedlegg til rapporten (vedlegg 2).

3.4 Trinnvis evaluering av måloppnåelse

Evalueringen er lagt opp som en trinnvis prosess der vurderingen av resultatmål fordeles over tid. I implementeringsfasen, som denne evalueringsrapporten omhandler, har vi gjort en metodisk avgrensning: Vi vurderer primært rammer og strukturer, ikke resultatmål som forutsetter langvarig drift. Resultatmål som forutsetter at institusjonen har hatt tid til å virke – for eksempel reduksjon i ungdommenes risiko for rus, vold og kriminalitet under oppholdet – vil derfor først vurderes senere i pilotperioden.

Denne avgrensingen gjelder også «brede» resultatmål som forutsetter både etablering av nye strukturer og at disse fungerer over tid. For slike mål vurderer vi i denne evalueringen primært om strukturen er etablert, ikke om innholdet fungerer etter intensjonen. Enkelte resultatmål er derfor utsatt til de senere to evalueringene, mens andre resultatmål vurderes i begrenset omfang.

Denne tilnærmingen skal legge til rette for at evalueringen er gjennomførbar og faglig forsvarlig, og at vurderingene gjenspeiler pilotens utviklingsstadium.

3.5 Datagrunnlag

Implementeringsevalueringen baserer seg utelukkende på skriftlige originale kilder, som styringsdokumenter, interne rapporter og registrerte data. I tillegg kommer redegjørelser fra Region øst som Bufdir har etterspurt til evalueringen. Datagrunnlaget gir et overordnet bilde av implementeringen, men gir ikke innsikt i erfaringene til ungdommene og ansatte.²⁶

Parallelt med innhenting av dokumentasjon i direktoratet, ble Region øst bedt om å oversende relevante dokumenter den 6.11.25, med frist 20.11.25 og igjen den 21.11.25 med frist den 26.11.25.

For implementeringsevalueringen ligger følgende kilder til grunn for arbeidet:

- Styrende dokumenter for opprettelse og styring av institusjonen

²⁶ Datagrunnlaget vil bygges ut for de neste to rundene av evalueringen.

- Dokumentasjon på samhandling med eksterne aktører
- Dokumentasjon på kartlegging og beslutningsgrunnlag ved inntak
- Data fra fagsystemer i Bufdir, herunder tall fra avdeling for økonomi og avdeling for ressursstyring og HR-analyser
- Skriftlige redegjørelser fra Region øst for områder med lite tilgjengelig originaldokumentasjon
- Fag- og forskningslitteratur

Materialet er benyttet med utgangspunkt i prinsippet om triangulering,²⁷ der flere typer datakilder kombineres for å belyse samme tema eller problemstilling. For en oversikt over hvilke kilder som har blitt benyttet for vurdering av de ulike resultatmålene, se evalueringsmatrisen (vedlegg 1 – planlagte kilder) og oversikt for hvert resultatmål i rapporten (faktiske kilder).

3.6 Data og personvern

Evalueringen er gjennomført i tråd med personvernforordningen (GDPR). Bufdir og Bufetat er en virksomhet og dermed en behandlingsansvarlig etter GDPR. Det er viktig for vår virksomhet at vi oppfyller kravene som følger av personvernregelverket. Datagrunnlaget for evalueringen har derfor i hovedsak bestått av dokumentasjon på systemnivå.

I tilfeller der det etterspurte materialet kunne tenkes å inneholde personopplysninger, har vi bedt om at materialet utformes på en måte som gjør at innholdet ikke kan knyttes til enkeltpersoner. Vi har oppfordret til kontakt med personvernkoordinator i Region øst før oversendelse av dokumentasjon.

Vi har konsultert personvernrådgiver i Bufdir ved behov.

3.7 Begrensninger og forbehold

I dette avsnittet gjør vi rede for noen begrensninger og forbehold ved evalueringen. Disse forholdene har betydning for hvordan vi har innhentet data, gjennomført analysene og tolket funnene, og er viktige for å forstå rammene for evalueringen.

Begrensningene og forbeholdene knytter seg blant annet til evalueringens interne karakter, metodiske valg og rammer, tilgjengelig kunnskapsgrunnlag og tidspunktet for gjennomføringen:

- *Intern evaluering:* Evalueringen er gjennomført av ressurser internt i Bufdir, som omtalt i avsnitt 3.1. Dette har en rekke fordeler, men kan samtidig innebære risiko for at våre vurderinger blir mindre objektive ved at direktoratet har utviklet rammene for tilbudet, og ved at eventuelle mangler i utprøvingen vil kunne peke tilbake på direktoratet. Vi har derfor tatt følgende grep for å redusere risikoen:
 - Evalueringen har blitt gjennomført av en evalueringsgruppe bestående av personer i avdelinger som ikke har oppgaver relatert til etatsstyring og oppfølging av Bufetats institusjonsdrift. Dette bidrar til en større avstand mellom den som evaluerer og de som blir evaluert og til tydeligere grenseoppgang mellom Bufdirs rolle som

²⁷ Aarhus Universitet, MetodeGuiden: [Triangulering](#)

etatsstyrer og fagdirektorat. Alle henvisninger til «vi» i denne rapporten viser til denne evalueringsgruppa.

- Vi har benyttet en strukturert metode med tydelige vurderingskriterier for å sikre transparens.
- *Nybrotsarbeid:* Dette er første gang Bufdir gjennomfører en intern evaluering av pilotering av institusjonstiltak. Dette har medført at arbeidsprosessen har blitt bygget opp fra grunnen av. Fraværet av en etablert metodikk eller håndbok kan ha medført ekstraarbeid for både evalueringsgruppa og for Region øst og Sole, og det innebærer en risiko for at enkelte sentrale evalueringsfaglige steg kan ha blitt oversett og at relevante kilder har blitt utelatt.
 - For å redusere denne risikoen ble det organisert en rekke møter med Region øst og Sole for å forstå og sikre at de utvalgte resultatmålene var mulig å vurdere.
- *Avgrensning til implementering:* Implementeringsevalueringen er den første av totalt tre evalueringer som skal gjennomføres i løpet av pilotperioden (se avsnitt 3.1). Denne første evalueringen er utformet for å primært vurdere hvorvidt rammer og strukturer er på plass, ikke hvorvidt tilbudet ser ut til å gi ønskede virkninger. Dette er en bevisst metodisk avgrensning. De neste to evalueringene vil ha et tydeligere fokus på hvorvidt tiltaket fungerer etter hensikten, og sammenligninger med andre institusjoner.
- *Evaluerings på avstand:* Evalueringen er i stor grad basert på tilgjengelig dokumentasjon og informasjon som er registrert og videreformidlet til oss.
- *Begrenset forskningsgrunnlag:* Forskningsgrunnlaget for kriminalitetsforebygging og kriminalitetsreduksjon blant ungdom i en institusjonskontekst er begrenset. Det finnes få evidensbaserte referanseverdier og etablerte standarder.

4. Effektmål: Ungdommenes utfordringer og behov identifiseres og dekkes

Effektmålet «Ungdommens utfordringer og behov identifiseres og dekkes» er vesentlig fordi ungdom med alvorlige og sammensatte utfordringer trenger et helhetlig og kunnskapsbasert tilbud som både identifiserer og dekker deres behov. Dette skal bidra til at tiltaket ungdommen mottar er målrettet, faglig forankret i både teori og praksis, samtidig som ungdommen involveres aktivt i eget opphold. Når ungdommens utfordringer og behov møtes på en faglig kompetent måte, kan dette styrke forutsetningene for en positiv utvikling og redusert risiko for rus, vold og kriminalitet.

I målbildet er dette effektmålet definert og utdypet gjennom fem resultatmål. For evalueringen av implementeringen vurderer vi at det er relevant å vurdere fire av disse:

4.1 Resultatmål «Ungdommenes behov kartlegges og identifiseres ved oppholdets start»

4.1.1 Hva har vi vurdert?

- Hvorvidt YLS²⁸-kartlegginger for alle ungdommer ved Sole foreligger
- Hvorvidt resultater fra YLS-kartlegginger er brukt i utforming av ungdommenes handlingsplaner
- Hvorvidt inntaksmøte med ungdommene gjennomføres

4.1.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Redegjørelse fra Region øst
- Inntaks- og forsvarlighetsvurderinger fra Region øst

4.1.3 Hva er vår vurdering?

Resultatmål 1.1 forutsetter at ungdommenes behov kartlegges og identifiseres ved oppholdets start. I denne delen av evalueringen har vi valgt å se på tre forhold: om YLS-kartlegging er gjennomført for alle ungdommer, om YLS-resultater er brukt i ungdommenes handlingsplaner, og om det har blitt gjennomført inntaksmøter med ungdommene. Dette gir en pekepinn på om nødvendige rammer og strukturer er på plass, og er derfor av relevans for implementeringsevalueringen. Vår vurdering er at YLS-kartlegginger gjennomføres systematisk for alle ungdommer, resultatene brukes i sentrale vurderinger og planer, og det gjennomføres inntaksmøter med ungdommene ihht. Region østs redegjørelse.

Region øst har redegjort for at det har blitt gjennomført YLS-kartlegginger av alle ungdommer ved Sole. For akutt plasserte ungdommer har kartleggingen blitt gjennomført etter inntak, mens for ungdom plassert etter § 6-2 har kartleggingen blitt gjennomført før inntak. Ihht. redegjørelsen fra Region øst brukes resultatene fra YLS-kartleggingen som grunnlag for inntaks- og forsvarlighetsvurderingen. Videre brukes informasjonen inn i den overordnede behandlingsplanen sammen med barneverntjenestens tiltaksplan. Region øst opplyser også at ytterligere kartlegginger gjennomføres, men dette har vi ikke undersøkt nærmere. Institusjonsplanen omtaler rutiner for vurdering av ungdommene både før inntak og ved avslutning.

For de fremtidige evalueringene vil det være viktig å undersøke hvilke øvrige fremgangsmåter som benyttes for å kartlegge og identifisere ungdommenes behov, å bygge ut kildegrunnlaget til å omfatte ungdommene og ansattes perspektiver, og å vurdere kvaliteten på kartleggingene som benyttes.

²⁸ YLS (Youth Level of Service-Case Management Inventory) er et standardisert risikokartleggingsverktøy som siden 2013 har blitt brukt til å kartlegge risiko for videre negativ utvikling for ungdommer som plasseres på barnevernsinstitusjoner etter Barnevernsloven n § 6-1 og § 6-2 (behandlingsinstitusjon). Det ble opprinnelig utviklet for å kartlegge risiko for fremtidig kriminalitet hos unge lovbyggere. Se Hernes (2023) Risikokartlegging, målgruppe og senere utfall for ungdommer kartlagt for opphold i behandlingsinstitusjon 2013-2023: [46410.pdf](#)

4.2 Resultatmål «Det faglige innholdet baseres på kunnskapsbaserte metoder for å redusere forekomsten av kriminalitet, vold og rus»

4.2.1 Hva har vi vurdert?

- Hvorvidt institusjonsplanen er kunnskapsbasert

4.2.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Institusjonsplan for Sole
- BFDs bestilling og oppdrag til Bufdir vedr. opprettelsen av pilotinstitusjonen
- Bufdirs leveranser til BFD
- Bufdirs oppdrag til Region øst vedr. opprettelsen av pilotinstitusjonen
- Forskning og faglitteratur

4.2.3 Hva er vår vurdering?

Resultatmål 1.2 forutsetter at det faglige innholdet ved Sole baseres på kunnskapsbaserte metoder for å redusere forekomsten av kriminalitet, vold og rus. Vår vurdering er at dette kun i begrenset grad er tilfelle slik institusjonsplanen er utformet. Det er lite forskning knyttet til effekten av metoder rettet mot atferdsuttrykk som kriminalitet i en institusjonskontekst, noe som gir et usikkert kunnskapsgrunnlag. Denne usikkerheten burde kommet tydeligere frem i planen.

Begrepet *kunnskapsbasert* forstår vi som faglig praksis som bygger på anerkjent forsknings- og erfaringsbasert kunnskap, herunder brukerkunnskap, om arbeid med ungdom i institusjon.²⁹ *Kunnskapsbaserte metoder* forstår vi derfor som metoder eller tilnærminger der det blant annet foreligger forskningsbasert empirisk støtte for effekt på de relevante utfallene (kriminalitet, vold og rus).

Kapittel 4.1 i institusjonsplanen omtaler institusjonens faglige rammeverk. Kapitlet tar utgangspunkt i faglige perspektiver som ofte løftes frem i arbeid med ungdom i institusjon, blant annet utviklingspsykologiske og systemiske tilnærminger. Planen bygger videre på faglig praksis som vanligvis forbindes med trygghet og struktur i institusjonsmiljøer, slik som miljøterapeutiske rammer, traumesensitive prinsipper og ulike former for samarbeid med familien. Under delkapitlet «Teori og (fag)modell», trekkes følgende punkter frem:

- 1) Samhandling og relasjon.
- 2) Miljøterapi
- 3) Utviklingspsykologi
- 4) Systemteori
- 5) Kunnskapsmodellen «Barnets behov i sentrum» (BBIS) og multisystemisk behandling
- 6) Traumesensitiv omsorg
- 7) Familieråd/samarbeids- og medvirkningsmodell

²⁹ [Kunnskapsbasertpraksis.no](https://kunnskapsbasertpraksis.no) - Helsebiblioteket; [Kunnskapsbasert praksis - mestring.no](https://kunnskapsbasertpraksis.no/mestring.no)

8) Brukermedvirkning.

Det vises også til bruk av multisystemiske analyser, at Sole skal følge standardisert forløp for behandling, psykoedukative samtaler, og bruk av Multisystemisk Terapi (MST)³⁰ i øvrige deler av planen. Mellom annet vil MST, i henhold til institusjonsplanen «aktivt kobles i familien i overgangsfasen og samarbeide med institusjonen i behandlingsfasen».

Planens vektlegging av relasjoner, forutsigbarhet og medvirkning er i tråd med det som generelt omtales som sentrale faktorer for stabilitet og god utviklingsstøtte.³¹ Samlet gir dette et faglig orientert grunnlag for arbeidet som utføres ved Sole. Ut fra institusjonsplanen kan vi imidlertid ikke se at det faglige innholdet er rettet mot målgruppens særlige utfordringer, i første rekke kriminalitet.

Evidensbaserte metoder, som MST, har i hovedsak dokumentert effekt fra hjemme-baserte kontekster.³² Tilnærminger som traumesensitiv omsorg og miljøterapi anses som viktige for relasjonsbygging og reguleringsstøtte, men er i begrenset grad utviklet som målrettede intervensjoner for å endre mer komplekse atferdsproblemer, slik som utfordringer knyttet til rus, vold eller kriminalitet.³³ På samme måte bidrar familieråd til medvirkning og struktur,³⁴ og kunnskapsmodellen «Barnets behov i sentrum» er et rammeverk for beslutningsstøtte,³⁵ men ingen av disse er behandlingsmetoder rettet mot komplekse atferdsproblemer. Vår vurdering er at institusjonsplanen hviler på generelle og anerkjente faglige teorier og metoder for institusjonsdrift, men at det mangler en tydelig sammenheng mellom planen og ungdommenes særlige utfordringer og behov.

Så vidt vi er kjent med mangler det kunnskap om virksomme metoder for å redusere forekomsten av atferdsuttrykk som kriminalitet i en institusjonskontekst.³⁶ FHI slo i 2020 fast følgende: «Når det gjelder tiltak i institusjoner for ungdom med alvorlige atferdsproblemer, er det et generelt svakt evidensgrunnlag for effekten av de institusjonstiltak som benyttes i dag» (s. 53). Det er derfor ikke åpenbart hvilke metoder som burde ligge til grunn for et slikt forsterket institusjonstilbud. Det er en særlig utfordring at ungdommer på institusjon ofte mangler en trygg omsorgsbasis og fungerende familiestrukturer, som trekkes frem som beskyttelsesfaktorer mot kriminalitet³⁷. Samtidig er de mest dokumenterte og virksomme tiltakene for å redusere kriminalitet familiebaserte og forutsetter et hjem som kan aktiveres.

Det er også her viktig å se på rammene for utarbeiding av tilbudet. Som vist i avsnitt 2.1 så skjedde utviklingen av piloten på kort tid høsten 2024. Vi anerkjenner at selv med mer tid ville mangelen på

³⁰ MST er et behandlingstilbud for familier med ungdom i alderen 12-18 år med alvorlige atferdsvansker:

<https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/foreldrestotte/foreldrestottende-tiltak/mst/>

³¹ Se f.eks. [Rammeverk for arbeid med barn og unge i barnevernsinstitusjon og omsorgssentre | Bufdir](#)

³² [Efficacy of multisystemic therapy in youths aged 10-17 with severe antisocial behaviour and emotional disorders: systematic review - PubMed](#);

³³ <https://www.fhi.no/contentassets/9edd82a6bff54e488870e612131bb242/barn-unge-og-kriminalitet-20202.pdf>

³⁴ [Familieråd kraften i å involvere slekt og nettverk | Bufdir](#)

³⁵ <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/kunnskapsmodellen-barnets-behov-i-sentrum/>

³⁶ FHI 2020: <https://www.fhi.no/contentassets/9edd82a6bff54e488870e612131bb242/barn-unge-og-kriminalitet-20202.pdf>, s. 7.

³⁷ <https://www.fhi.no/contentassets/b4882299b1d64254936243b5b8b1a77c/risiko--og-beskyttelsesfaktorer-for-gode-oppvekstsvilkar-og-forebygging-av-kriminalitet-blant-barn-og-unge-rapport-2025.pdf>

relevant forskning satt klare begrensninger for målsetningen om å basere institusjonstilbudet på kunnskapsbaserte metoder for å redusere forekomsten av kriminalitet, vold og rus. Likevel kunne det faglige innholdet vært styrket gjennom f.eks. et tettere samarbeid med relevante fagmiljø i utviklingen av tilbudet, eller ved å utforme piloteringen som et forsøk spesifikt rettet mot målgruppens kriminalitetsutfordringer. Dette ville krevd mer tid enn det de stramme føringene fra BFD ga rom for.³⁸

4.3 Resultatmål «Den samlede kompetanse til ansatte ved institusjonen sikrer at ungdommenes behov møtes»

4.3.1 Hva har vi vurdert?

- Hvorvidt den formelle kompetansen ved institusjonen er i tråd med beskrivelsene i institusjonsplanen
- Hvorvidt opplæringen av ansatte skjer på en måte som sikrer samsvar mellom kompetanse og ungdommenes behov

4.3.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Institusjonsplan for Sole
- Vedlegg til institusjonsplan for Sole: Bemanningsoversikt med oversikt over årsverk og kompetanse
- Bemanningsoversikt for perioden april-november 2025
- Enhetsleders månedsrapportering for avdeling Sole for perioden april-november 2025³⁹
- Avdelingsleders månedsrapportering for avdeling Sole for perioden april-november 2025⁴⁰
- Opplæringsplaner forut for oppstart og frem til november 2025
- Oversikt over bemanning fra avdeling ressursstyring og HR-analyse for perioden 1.4.25-30.11.25

4.3.3 Hva er vår vurdering?

Resultatmål 1.3 forutsetter at den samlede kompetanse til ansatte ved institusjonen bidrar til at ungdommenes behov møtes. I denne fasen av evalueringen har vi valgt å se på beskrivelsen av kompetansebehov i institusjonsplanen knyttet til formalkompetanse, samsvaret mellom beskrivelsene og den faktiske kompetansesammensetningen, herunder opplæringen av ansatte. Vi har ikke vurdert behovene knyttet til realkompetanse. Vår vurdering er at den samlede kompetanseprofilen etter sju måneders drift ikke samsvarer med institusjonsplanens omtale om behovet for tverrfaglighet i personalgruppa, men at institusjonen virker å være på rett vei i rekrutteringsarbeidet.

Institusjonsplanen legger til grunn at personalgruppen skal ha *tilstrekkelig tverrfaglighet*: «Det må være en tilstrekkelig tverrfaglighet i personalgruppen. I tillegg til det barnevernfaglige, vil

³⁸ Tildelingsbrev til Bufdir 2024 – Tillegg nr. 6, Oppdrag 2024-t6:3 Forsterket institusjonstilbud for barn og unge med store og sammensatte behov, inkludert gjentakende eller alvorlig kriminalitet.

³⁹ Enhetsleder er leder for Akershus ungdoms- og familiesenter.

⁴⁰ Avdelingsleder leder avdeling Sole ved Akershus ungdoms- og familiesenter.

kompetanse og erfaring som vernepleier, fengselsbetjent, pedagoger, psykiatrisk sykepleier mv være relevant for helheten og for å sikre ulike perspektiver til både miljøterapien, sikkerhetskultur og endringsarbeid.».⁴¹ Solid erfaring, personlig egnethet og kulturell kompetanse fremheves videre som svært viktig i arbeidet med målgruppen.

Basert på oversikter over samlet kompetanseprofil fra februar 2025, og oversikt over nivå på fagutdanningen blant personalet for hele perioden (april – november 2025), finner vi at institusjonen i begrenset grad har rekruttert ønsket kompetanse ut over det barnevern- og sosialfaglige.⁴² Det ser derfor ut til at den ønskede tverrfagligheten pr november 2025 ikke er på plass i tilbudet, men institusjonen virker likevel å være på rett vei i rekrutteringsarbeidet. Blant annet så har institusjonen rekruttert politifaglig kompetanse. Flere ansatte har også relevante videreutdanninger innenfor psykisk helse. Bemanningsoversikten for perioden april – november 2025 viser videre at ca. 40% av arbeidstimene ved Sole er utført av personer uten formell fagkompetanse.⁴³⁴⁴

Fra enhetsleders månedsrapportering fremgår det at enheten (Akershus ungdoms- og familiesenter) som helhet mangler kunnskap om kriminalitetsrelaterte utfordringer. Dette er en indikasjon på at enheten opplever mangler i kompetansen knyttet til ungdommenes kriminalitetsutfordringer.⁴⁵ Denne beskrivelsen omfatter hele Akershus ungdoms- og familiesenter, og vi vet derfor ikke om beskrivelsen gjelder for Sole som avdeling.

Institusjonsplanen beskriver et omfattende opplæringsopplegg: nytilsatte skal få opplæring i lovverk, rettigheter, behandlingsforløp, rutiner, HMS og rolleavklaring, dokumentert i eget skjema. Alle faste ansatte ved oppstarten for piloten skulle gjennomføre særskilt opplæring (14 dager), supplert med e-læringskurs og utvidet opplæring i multisystemisk analyse for nøkkelpersoner. I tillegg skal alle ansatte ta Bufetats kurs «Trygghet og sikkerhet» (TS) innen tre måneder og delta i månedlig TS-trening (fire timer for ansatte over 50 % stilling, to timer for ansatte under 50 %).⁴⁶

Dokumentasjonen på hvordan opplæringen skjer i praksis er noe sprikende. Vi har mottatt planer for gjennomførte og planlagte kursrekker. Her fremkommer det to kurs/innlegg om ungdomskriminalitet fra Soles politikontakt (19.03.25 og 21.11.25). Vår vurdering er at dette ikke virker tilstrekkelig for å gi ansatte og ledere kunnskapspåfyll om hvordan jobbe miljøterapeutisk med denne gruppen av ungdommer. Basert på enhetsleders månedsrapportering fremstår det videre som at Sole har noen utfordringer med å opprettholde tilstrekkelig TS-trening for de som jobber i reduserte stillinger (under 50%). Dette vil det være viktig å følge med på videre i evalueringen.

Det vil være svært viktig å følge med på hvordan institusjonen fremover arbeider for å oppnå tilstrekkelig tverrfaglighet gjennom målrettet rekruttering av ønsket kompetanse, og hvorvidt opplæring og kursing av ansatte er både tilstrekkelig og relevant for den målgruppen de ansatte skal jobbe opp mot.

⁴¹ Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot, s. 33.

⁴² Månedssverk Sole, 1.04.25 – 30.11.25

⁴³ Definert som at personen ikke har bachelorgrad

⁴⁴ GAT oversikt 1.04.25 – 30.11.25. Totalt timetall = 22716, herav 9012,1 utført av personell uten formell fagkompetanse.

⁴⁵ Enhetsleders månedsrapportering august 2025, september 2025 og oktober 2025

⁴⁶ Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot, s. 34-35.

I de neste evalueringene vil vi også undersøke hvorvidt realkompetansen blant ansatte ved Sole imøtekommer de behovene som fremkommer i institusjonsplanen: «solid erfaring, personlig egnethet og kulturell kompetanse». Datagrunnlaget for denne første evalueringsrapporten har ikke vært egnet for å vurdere disse behovene.

4.4 Resultatmål «Ungdommen involveres i eget institusjonsopphold»

4.4.1 Hva har vi vurdert?

- Omtale av medvirkning i institusjonsplanen

4.4.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Institusjonsplan for Sole

4.4.3 Hva er vår vurdering?

I evalueringen av implementeringen vurderer vi *kun* hvordan medvirkning er omtalt i institusjonsplanen.⁴⁷ Ungdommens faktiske opplevelse av medvirkning, samt ansattes erfaringer, vil bli undersøkt i senere evalueringsrunder. Oppsummert er vår vurdering at institusjonsplanen viser en tydelig intensjon om, og plan for, å ivareta medvirkning på individuelt og kollektivt nivå, samt involvere foresatte.

Institusjonsplanen legger til grunn at barn og unge har rett til medvirkning i alle forhold som angår dem under oppholdet, i tråd med barnevernsloven, rettighetsforskriften, medvirkningsforskriften og barnekonvensjonen artikkel 12. Institusjonen skal ifølge planen gi tilpasset informasjon, lytte til ungdommens meninger og vektlegge disse i samsvar med alder og modenhet. Videre skal medvirkning dokumenteres, og erfaringer fra ungdom brukes til forbedring av tilbudet.

Planen beskriver medvirkning på flere nivåer. På individnivå skal ungdommen bli kjent med avdelingen før innflytting og få grundig informasjon ved inntak, inkludert rettigheter og klageadgang. Det skal gjennomføres faste ukentlige behandlingsmøter og samtaler om skole, fritid og kontakt med familie og nettverk. Ungdommen skal delta i utvikling av handlingsplaner og ukeplaner, og det gjennomføres månedlig erfaringsinnhenting via en digital plattform. Ungdommen skal oppfordres til å delta i møter som angår dem, og dersom de ikke ønsker å delta, sikres stemmen gjennom personalet eller advokat.

På kollektivt nivå legger institusjonen opp til ukentlige husmøter der ungdomsgruppen kan gi tilbakemeldinger om rutiner, aktiviteter og trivsel. Ved behov for trygghet skal innspill innhentes individuelt. Ungdommen har også mulighet til å snakke med avdelingsleder eller fagrådgiver, og

⁴⁷ Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot.

ved avslutning av oppholdet gjennomføres evalueringer med ungdom, foresatte og barneverntjeneste.

Foresattes medvirkning er beskrevet som en sentral del av behandlingen, med aktiv involvering i ungdommens hverdag, deltakelse i evalueringsmøter og familieråd, samt erfaringsinnhenting.

Hvordan medvirkning praktiseres og hvordan dette oppleves av ungdommene ved Sole, vil bli undersøkt i evalueringen i 2026 og 2027.

5. Effektmål: Ungdommene mottar et godt koordinert tjenestetilbud på tvers av sektorer

Effektmålet «Ungdommenes mottar et godt koordinert tjenestetilbud på tvers av sektorer» er vesentlig fordi ungdom med alvorlige og sammensatte behov ofte nødvendiggjør innsatser fra flere sektorer samtidig. Et godt koordinert tjenestetilbud bidrar til kontinuitet, reduserer risiko for fragmenterte tiltak og styrker muligheten for skolemestring, helsehjelp og sosial oppfølging. Når tjenester samarbeider tett, øker sannsynligheten for at ungdommene får en positiv utvikling og redusert kriminalitetsrisiko.

I målbildet er dette effektmålet definert og utdypet gjennom fire resultatmål. For evalueringen av implementeringen vurderer vi at det er relevant å vurdere to av disse:

5.1 Resultatmål: «Institusjonen følger opp ungdommenes skoletilbud/dagtilbud»

5.1.1 Hva har vi vurdert?

- Hvorvidt handlingsplanen beskriver hvordan institusjonen skal følge opp skoletilbudet/dagtilbudet ungdommene mottar.

5.1.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Institusjonsplan for Sole
- Redegjørelse fra Region øst
- Enhetsleders månedsrapportering (intern rapportering) for perioden april – november 2025

5.1.3 Hva er vår vurdering?

Vår vurdering, basert på innhentet dokumentasjon, er at institusjonen har en tydelig intensjon om å følge opp ungdommenes skole- og dagtilbud, og at det pågår aktivt arbeid for å realisere dette. Rapporteringen viser samtidig at det er betydelige utfordringer knyttet til å etablere stabile tilbud for flere av ungdommene.

Institusjonsplanen beskriver tydelig at avdelingen skal ha fokus på å opprettholde, opprette eller re-etablere skole- og dagtilbud for den enkelte ungdom. Avdelingen skal opprette og opprettholde kontakt med relevante instanser som kan bidra til dagtilbud, og at arbeidet skal dokumenteres i BiRK. Videre skal tiltaksansvarlig sammen med ungdommen utarbeide en handlingsplan med konkrete mål i ukentlige behandlingsmøter, for å sikre stabilisering og en forutsigbar hverdag med gode mestringsarenaer. I samarbeid med barnevernstjenesten, familien og fylkeskommunen skal

Sole arbeide for et skoletilbud best tilpasset den enkeltes behov. Når det vurderes som hensiktsmessig, skal ungdommen gis tilbud om individuelt tilrettelagt opplæring.⁴⁸

Av hensyn til personvern har vi valgt å ikke hente ut ungdommenes handlingsplaner, men heller bedt Region øst om å redegjøre for hvordan oppfølgingen skjer i praksis. De viser til store ulikheter i ungdommenes skolesituasjon ved inntak, samt variasjoner i ressurser og behov.⁴⁹ Dette understøttes av rapportering fra enhetsleder, som viser stor variasjon mellom ungdommene ved Sole knyttet til hvorvidt de har et skole/dagtilbud.⁵⁰

Skole omfattes av tjenester som kan inngå i en individuell plan dersom barnet eller ungdommen har rett på dette. Individuell plan omtales under punkt 5.2.3

5.2 Resultatmål: «Institusjonsoppholdet gjennomføres i tett samarbeid med øvrige offentlige tjenester, herunder helse, NAV og politi»

5.2.1 Hva har vi vurdert?

- Hvorvidt det eksisterer samarbeidsavtaler med følgende aktører: Helse, NAV og politi
- Hvorvidt ungdommene med rett til individuell plan har dette

5.2.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Institusjonsplan for Sole
- Samarbeidsavtaler med samarbeidende kommuner og offentlige tjenester, herunder helse, NAV og politi vedr. ungdommene ved Sole
- Inntaks- og forsvarlighetsvurdering fra Region øst

5.2.3 Hva er vår vurdering?

Evalueringen av implementeringsfasen er en vurdering av om rammer og strukturer er på plass. Dette er et viktig utgangspunkt for vurderingen av samarbeid med relevante aktører. Vi har derfor etterspurt dokumentasjon på samarbeidsavtaler med samarbeidende kommuner og offentlige tjenester, herunder helse, NAV og politi vedrørende ungdommene ved Sole. Overordnet er vår vurdering at institusjonen har tatt initiativ til samarbeid og hatt møter med enkelte aktører. Det forpliktende og systematiske samarbeidet som institusjonsplanen legger opp til er i liten grad dokumentert.

Institusjonsplanen understreker betydningen av samarbeid som en sentral komponent i det forsterkede institusjonstilbudet. Planen fremhever at et forpliktende samarbeid med alle relevante aktører rundt ungdommen er avgjørende for å sikre progresjon i det multisystemiske arbeidet. Det vises til at avtaler skal utformes med tilgrensende etater med utgangspunkt i barnevernslovens § 16-

⁴⁸ Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot.

⁴⁹ Redegjørelse Region øst

⁵⁰ Enhetsleders rapportering: Intern rapportering, april – oktober 2025

3. Videre omtales samarbeid med en bred krets av aktører: helse, NAV, politi (med egen politikontakt), kriminalomsorg, konfliktrådet, barnevernet, FACT-ung, skole, oppfølgingstjenesten, brannvesen og MST.⁵¹

I dokumentasjonen vi har mottatt, finner vi kun referater fra møter med politiet, konfliktrådene i Oslo og Øst, samt samarbeidskommuner. I referatene fremgår det også intensjoner om samarbeid med BUP og NAV, og at det skal utarbeides en langsiktig plan for samarbeid med ytre lag. Forpliktende samarbeid kan imidlertid være formalisert på andre måter enn gjennom skriftlige avtaler. Det er ikke formulert et krav til Region øst om at samarbeidsavtaler skal foreligge, og vi må ta høyde for at forpliktende samarbeid kan foreligge tross manglende samarbeidsavtaler.

Vi tar forbehold om at vi ikke har etterspurt dokumentasjon på samhandling med eksterne aktører ut over samarbeidsavtaler. For den videre evalueringen vil det være viktig å innhente dokumentasjon på hvordan samarbeidet gjennomføres i praksis og hvilken betydning det har for ungdommenes oppfølging.

Vi har også ønsket å vurdere hvorvidt ungdommene som har rett på individuell plan, faktisk har dette. Dette er relevant fordi en individuell plan forutsetter koordinering mellom flere tjenester og dermed kan si noe om graden av helhetlig oppfølging.⁵² Så langt har vi ikke klart å fremskaffe dokumentasjon på hvorvidt ungdommene på Sole har blitt vurdert til å ha rett på individuell plan, eller hvorvidt de har individuell plan, men dette vil vi følge opp i de neste rundene av evalueringen. Det er viktig å presisere at Region øst ikke har myndighet til å etablere individuell plan, og at individuell plan er samtykkeavhengig. Fraværet av individuell plan kan derfor ikke tolkes som en mangel ved tilbudet i seg selv. Individuell plan vil likevel inngå i evalueringen som et mål på samarbeid og samordning mellom tjenester, med forbehold om ansvar og samtykke.

6. Effektmål: Institusjonen er et trygt og stabilt hjem og arbeidsplass for ungdommer og ansatte

Effektmålet «Institusjonen er et trygt og stabilt hjem og arbeidsplass for ungdommer og ansatte» er vesentlig fordi trygghet og stabilitet er grunnleggende for at ungdommene skal kunne oppleve institusjonen som et hjem og for at ansatte skal kunne levere god omsorg og behandling. Et godt fysisk miljø, tilstrekkelig bemanning og stabile rammer er risikoreduserende, skaper forutsigbarhet og gir rom for relasjonsbygging mellom ungdommer og ansatte. At institusjonen også er en attraktiv arbeidsplass med lavt sykefravær og høy medarbeidertilfredshet, kan bidra til kontinuitet og kvalitet i oppfølgingen, noe som antas å være av relevans for ungdommenes positive utvikling.

⁵¹ Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot, s. 28-32.

⁵² <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier/individuell-plan/6.1-barn-og-unge-med-behov-for-langvarige-og-koordinerte-tjenester-har-rett-til-a-fa-utarbeidet-individuell-plan>

I målbildet er dette effektmålet definert og utdypet gjennom seks resultatmål. For evalueringen av implementeringen vurderer vi at det er relevant å vurdere tre av disse:

6.1 Resultatmål: «Bygget er utformet til at bruken kan tilpasses ungdommenes behov»

6.1.1 Hva har vi vurdert?

- Hvorvidt bygget er godkjent for målgruppen
- Hvorvidt godkjenningen beskriver hvordan bygget er tilpasset den konkrete målgruppen?
- Hvorvidt institusjonen gjennomfører risikovurderinger av bygningsmassen?

6.1.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Søknad til Bufetats enhet for godkjenning av barnevernsinstitusjoner (BEG)
- Godkjenning fra BEG
- Redegjørelse fra Region øst
- Faglig rapport fra Deloitte
- Arealveilederen for barnevernsinstitusjoner

6.1.3 Hva er vår vurdering?

Samlet er vår vurdering at bygget er godkjent for målgruppen av BEG og at institusjonen gjennomfører risikovurderinger av bygningsmassen, som mellom annet har gitt utslag i oppdeling av bygget i soner. Godkjenningsvedtaket fra BEG beskriver hvordan bygget er tilpasset den konkrete målgruppen, men det er uklart hvilke kriterier som ligger til grunn for de forholdene som omtales.

Bygget er godkjent av BEG for målgruppen med et vedtak om endring av målgruppe til «barn og unge med alvorlige atferdsvansker, med høy risiko for negativ problemutvikling», datert 14.03.25.⁵³ Ifølge godkjenningsvedtaket vurderer BEG at bygget fremstår egnet, med særlig vekt på byggets fleksibilitet. Det pekes på at det er gjort tilpasninger som gir mulighet til å dele av ungdomsgruppen for kortere eller lengre perioder, og bygget inneholder aktivitetsrom, hybler for besøk og hybeltrening, samt oversiktlige fellesarealer med varierende størrelse. Det vises også til gjennomførte oppgraderinger, blant annet materialvalg som tåler høy bruk, fastmonterte møbler på beboerrom, og tilpasninger på hovedkjøkkenet der én del kan låses av for ansatte, mens beboere disponerer egen del med nødvendige fasiliteter. Godkjenningsvedtaket forutsetter at institusjonen gjør løpende risikovurderinger av boligmassen sett opp mot ungdomsgruppen.⁵⁴

Godkjenningsvedtaket redegjør imidlertid i liten grad for *hvilke* behov hos ungdommene bygget og de gjennomførte endringene skal imøtekomme. Det fremstår uklart hvilke kriterier som ligger til grunn for utvelgelsen av forholdene som omtales. Vurderingen trekker for eksempel frem møblering og kjøkkenløsninger, men omtaler ikke forhold som gangarealer og antall dører, eller

⁵³ Beslutning om endring av målgruppe- avdeling Sole, saksnr. 2023/65154-18

⁵⁴ Ibid.

andre bygningsmessige elementer som kan være like relevante for trygghet og funksjonalitet. Dette gir et inntrykk av en lite systematisk vurdering, der det ikke fremgår hvorfor enkelte forhold anses som vesentlige, mens andre ikke vurderes.

Det er også relevant å trekke frem at kvaliteten og utformingen på byggene som huser barnevernsinstitusjoner er variable⁵⁵ og standarden for institusjonsbygg er generelle,⁵⁶ noe som gir et vanskelig utgangspunkt for å vurdere byggets tilpasning. Sole er uten tvil forsterket og tilpasset målgruppen sammenliknet med byggets utforming før piloteringen. Det er imidlertid vanskelig å si noe om hvor godt Sole er forsterket og tilpasset uten sammenligning med andre institusjoner med lignende målgrupper. Vi vet at det finnes institusjoner i Bufetat som er utformet spesifikt for tilsvarende målgrupper fra starten av.

Region øst opplyser i sin redegjørelse at ungdommenes behov opp mot boligmassen risikovurderes fortløpende som en del av det miljøterapeutiske arbeidet. Disse vurderingene kan journalføres i tvangsprotokoller i BiRK, og handlingsplanen til den enkelte ungdom vil blant annet angi dersom det er vurdert behov for skjerming eller restriksjoner knyttet til bruk av kjøkken.⁵⁷ I månedsrapporteringer fra enhetsleder vises det til at slike risikovurderinger har fått konkrete utslag i praksis, ved oppdeling av bygget. Resultatet av oppdelingen er at enkelte ungdommer ved avdelingen bor adskilt fra de andre ungdommene ved institusjonene.⁵⁸ Dette indikerer at institusjonen gjennomfører risikovurderinger for å tilpasse bygningsmassen til ungdommenes behov.

Det vil bli viktig i den videre evalueringen å fremskaffe en oversikt over eventuelle hendelser som kommer som en konsekvens av byggets utforming, og å få frem ungdommene og de ansattes vurderinger av byggets egnethet og opplevelse av trygghet.

6.2 Forsterket bemanning skaper trygghet for ungdommer og ansatte

6.2.1 Hva har vi vurdert?

- Hvorvidt bemanningen faktisk har vært forsterket gjennom implementeringsperioden ihht. antall barn

6.2.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Bemanningsrapportering for Sole til direktoratet
- BEG-godkjenning

⁵⁵ Deloitte (2024) [deloitte-utforming-av-institusjonsbygg-sluttrapport-2024.pdf](#)

⁵⁶ Arealveilederen skal legges til grunn i alle nye byggeprosjekter for Bufdir og Bufetat og, så langt det er mulig, også benyttes i rehabiliterings- og ombyggingsprosjekter, samt som rettesnor ved vurdering av leieobjekter. [Statsbygg wordmal](#)

⁵⁷ Redegjørelse fra Region Øst

⁵⁸ Enhetsleders månedsrapportering (intern rapportering) juni 2025 – oktober 2025

- Bemanningstall for behandlingsinstitusjoner for målgruppen «barn og unge med alvorlige atferdsvansker, med høy risiko for negativ problemutvikling» fra Bufdir

6.2.3 Hva er vår vurdering?

Å vurdere hvorvidt bemanningen ved Sole er forsterket er utfordrende fordi det ikke finnes en nasjonal normering av bemanning på barnevernsinstitusjoner. Vår vurdering – basert på tall fra sammenlignbare avdelinger – viser at bemanningen ved Sole har vært vesentlig høyere enn gjennomsnittsbemanningen, noe som indikerer forsterket bemanning. Den forsterkede bemanningen er imidlertid ikke unik i Bufetat-sammenheng.

Ifølge institusjonsplanen skal piloten ha en forsterket bemanning, men det gis ingen konkret beskrivelse av hva forsterkningen består av, og heller ingen kvalitative vurderinger av hva som anses som tilstrekkelig bemanning og hvorfor.

Godkjenningsvedtaket fra BEG viser at det er gjort endringer i bemanningen for å møte den nye målgruppens behov i overgangen fra akuttinstitusjon til pilotinstitusjon. Bemanningen er oppgitt til 30 årsverk i turnus, med kombinasjonsturnus (dag/kveld og langturnus) og tre våkne nattevakter. Bemanningen ved Sole tilsvarer dermed 10 årsverk i turnus per plass. Det foreligger per dags dato ingen nasjonal normering for bemanning i barnevernsinstitusjoner, noe som gjør det vanskelig å vurdere hvorvidt bemanningen ved Sole er forsterket. Det vi vet er at gjennomsnittsbemanningen ved øvrige avdelinger med målgruppen «barn og unge med alvorlige atferdsvansker, med høy risiko for negativ problemutvikling» i Bufetat i perioden 30.04.25-31.08.25 var 7,65 årsverk per plass. Til sammenligning var den faktiske bemanningen ved Sole i perioden 30.04.25-31.08.25 totalt 11,1 årsverk per plass. Dette er en forsterkning sammenlignet med gjennomsnittsbemanningen.

Den samme oversikten over gjennomsnittsbemanning i tilsvarende periode viser samtidig at noen avdelinger med målgruppen «barn og unge med alvorlige atferdsvansker, med høy risiko for negativ problemutvikling» i øvrige regioner har hatt tilsvarende eller høyere bemanning sammenlignet med Sole.

6.3 God ledelse og støttefunksjoner sikrer stabil drift

6.3.1 Hva har vi vurdert?

- Kapasitetsutnyttelse

6.3.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Månedsrappoter til direktoratet vedr. kapasitetsutnyttelse fra Region øst

6.3.3 Hva er vår vurdering?

Det er for tidlig å si noe sikkert om de fleste forholdene knyttet til stabilitet i drift. Resultatmålet om god ledelse og støttefunksjoner handler mellom annet om langsiktig robusthet, og dette kan ikke vurderes fullt ut basert på den korte perioden institusjonen har vært i drift. Kapasitetsutnyttelse er ikke nødvendigvis en god indikator på stabilitet, men vi ser at utnyttelsesgraden har økt og nå er på 100 prosent for oktober og november 2025. Dette viser at Region øst og institusjonen gradvis har

klart å fylle plassene. Imidlertid sier dette ikke noe om kvaliteten på ledelse, støttefunksjoner eller evnen til å håndtere utfordringer over tid.

Det er først nå, med full kapasitetsutnyttelse, at det blir relevant å følge med på hvordan institusjonen håndterer forhold knyttet til fullskala drift. Vår vurdering er derfor at dette resultatmålet må følges opp i de kommende evalueringsrundene, når institusjonen har mer erfaring og vi har tilgang på data som kan si noe om stabilitet og ledelsens betydning for trygg og forutsigbar drift.

7. Øvrige områder av relevans

For implementeringsevalueringen har vi valgt å ta med ett øvrig område av relevans: Målgruppe og inntak av ungdommer. Det er viktig å vurdere om den definerte målgruppen samsvarer med ungdommene som har fått plass ved Sole, fordi dette sier noe om hvorvidt institusjonstilbudet faktisk treffer barna med særlige kriminalitetsutfordringer og dermed om tiltaket oppfyller sin intensjon. Dersom målgruppen ikke skiller seg nevneverdig ut, kan Sole i praksis fungere som en ordinær behandlingsinstitusjon for målgruppen «barn og unge med alvorlige atferdsvansker, med høy risiko for negativ problemutvikling», til tross for ekstra bevilgninger og forventninger om forsterket innsats. En slik vurdering er nødvendig for å sikre at ressursene brukes målrettet og gir ønsket effekt for de ungdommene som institusjonstilbudet er ment å hjelpe.

7.1 Målgruppe og inntak av ungdommer

7.1.1 Hva har vi vurdert?

- Hvorvidt den definerte målgruppen for institusjonstilbudet er i samsvar med ungdommene som har blitt tilbudt plass ved institusjonen

7.1.2 Hvilke kilder ligger til grunn for vurderingen vår?

- Oppdragsbeskrivelse fra BFD
- Målgruppedefinisjon i institusjonsplan
- Redegjørelse fra Region øst
- Målgruppedefinisjon i BEG-søknad
- Inntaks- og forsvarlighetsvurdring fra Region øst

7.1.3 Hva er vår vurdering?

Vi vurderer at målgruppedefinisjonen i institusjonsplanen kun delvis samsvarer med ungdommene som har fått plass ved Sole, da det er uklart om kriminalitet er hovedproblematikken til alle ungdommene. Forsvarlighetshensyn knyttet til gruppesammensetning, institusjonens kapasitet og hvorvidt ungdommens familie kan aktiveres ser ut til å ha medført en innskrenking av målgruppen.

Dokumentasjonen viser at det er noe variasjon i målgruppebeskrivelsene i de ulike kildene. Definisjonene i godkjenningen fra BEG og beskrivelsen fra Barne- og familiedepartementet i

oppdragsteksten til Bufdir har et relativt likt meningsinnhold som institusjonsplanen, men noe ulik begrepsbruk og presisjon. Beskrivelsen av målgruppen i oppdraget fra Bufdir er mer åpen, mens en definisjon fra Enhet for inntak i Region øst inneholder et inklusjonskriterium om tilbakeflytting til familien som vi ikke finner igjen andre steder.

Kilde	Målgruppebeskrivelse
Institusjonsplan ⁵⁹	«Avdeling Sole vil tilby behandling til høy-risikogruppen i inntil 1 år for ungdom som har vist alvorlige atferdsvansker, herunder alvorlige eller gjentatte lovbrudd, vedvarende problematisk forhold til rusmidler eller annen form for normløs atferd. Man kan anta at ungdommen som plasseres på avdelingen har sammensatte utfordringer på flere problemområder, men de som plasseres på Sole skal ha en hovedproblematikk knyttet til kriminalitet.»
BEG-godkjenning ⁶⁰	«Ungdommene på avdelingen kan ha sammensatte utfordringer på flere problemområder, som rus eller annen normløs atferd, men de som plasseres på Sole skal ha hovedproblematikk knyttet til kriminalitet.»
Oppdrag fra Bufdir	«...unge med en begynnende kriminell løpebane.»
Oppdrag BFD ⁶¹	«...barn og unge med store og sammensatte behov, inkludert gjentakende eller alvorlig kriminalitet.»
Enhet for inntak ⁶²	«Ungdom med alvorlig kriminalitet innenfor målgruppe atferd høy. Ungdommene skal ha plan om å flytte tilbake til familien etter oppholdet.» ... «Barnet skal kunne bo i et gruppetiltak med to andre ungdommer»

Som vi ser i tabellen over er beskrivelsene av målgruppen ulike, noe som kan gjøre det krevende å oppnå en felles forståelse, konsekvent praksis og omforente forventninger til institusjonstilbudet. Gitt Enhet for inntaks nøkkelrolle i inntaksprosessen er det sannsynlig at deres forståelse av målgruppen blir førende for hvilke ungdommer som blir plassert på Sole.

Basert på dokumentasjonen, herunder inntaks- og forsvarlighetsvurderingene fra Region øst, vurderer vi at inntaket etter all sannsynlighet har vært ungdommer med kriminalitet som

⁵⁹ Teksten gjengitt i tabellen er institusjonsplanens operasjonalisering og konkretisering av målgruppen. Det formelle hjemmelsgrunnlaget er barnevernsloven §§ 6-1 og 6-2. Ungdommene kan også plasseres på Sole etter § 4-4 i påvente av behandling i barneverns- og helsenemnda om videre behandlingsforløp på Sole. Aldersgruppen er 12-17 år.

⁶⁰ Beslutning om endring av målgruppe- avdeling Sole (BEG-godkjenning)

⁶¹ Oppdrag fra Barne- og familiedepartementet i oppdragsteksten til Bufdir (oppdrag 3, tillegg 6 TB 2024)

⁶² Redegjørelse fra enhet for inntak, Region øst, udatert.

hovedutfordring eller som en av sine utfordringer.⁶³ Samtidig kan beskrivelsen fra Enhet for inntak (jf. beskrivelse ovenfor) og praksis (jf. inntaks- og forsvarlighetsvurderinger) tyde på en innskrenking av målgruppen, i retning av ungdommer som kan fungere i gruppetiltak, nyttiggjøre seg av aktivering av familie og nettverk som en del av behandlingsforløpet og som kan flytte hjem etter opphold. Inntaks- og forsvarlighetsvurderingene viser at det er stor forskjell i alvorlighetsgrad i kriminalitetsutfordringene mellom ungdommene som har fått plass.

Vi vet fra inntaks- og forsvarlighetsvurderingene at det har forekommet et avslag på plassering av ungdom med kriminalitet som hovedutfordring, av hensyn til gruppedynamikk og institusjonens kapasitet og manglende mulighet for å aktivere familie og nettverk. Videre har vi har kjennskap til at flere ungdommer har vært drøftet som mulige kandidater til plass ved Sole, men der dette likevel ikke har resultert i plassering. Da det ikke foreligger inntaks- og forsvarlighetsvurderinger for disse sakene, har vi ikke hatt anledning til å analysere eller beskrive hvilke forhold som lå til grunn for utfallene.⁶⁴

Dokumentasjonen peker også i retning av at Region øst har vurdert at det i løpet av denne første implementeringsperioden ikke har vært forsvarlig å ha tre ungdommer med de mest alvorlige utfordringene boende på institusjonen samtidig. Dette er et forhold som bør følges opp videre i evalueringen.

⁶³ Som nevnt i punkt 2.2 så er det svært mange av barna og ungdommene som har behov for institusjonsplass i barnevernet som har utfordringer med kriminalitet.

⁶⁴ Svar på bestilling om kort status for det forsterkede institusjonstilbudet for barn og unge med store og sammensatte behov, inkludert gjentakende eller alvorlig kriminalitet, brev fra Bufdir til BFD 11.08.2025

8. Overordnede vurderinger og anbefalinger

Institusjonstilbudet ved Sole er etablert som en pilot for å prøve ut et forsterket institusjonstilbud for ungdom med store og sammensatte behov, inkludert gjentakende eller alvorlig kriminalitet. Ambisjonen har vært å utvikle et tilbud som skiller seg fra eksisterende institusjonsmodeller gjennom et sett med forsterkninger rettet mot en spisset målgruppe.⁶⁵ Dette er godt sammenfattet i pilotens samfunns mål: «Ungdommer med store og sammensatte behov, inkludert gjentakende eller alvorlig kriminalitet, mottar et institusjonstilbud som er forsterket og individuelt tilpasset for å fremme varig positiv utvikling og redusere sannsynligheten for fremtidig kriminalitet.»⁶⁶

Implementeringsevalueringen har blitt gjennomført for å vurdere om institusjonen er på rett vei for å nå målene for piloteringen, med et særlig fokus på vurderinger av hvorvidt rammer og strukturer er på plass. På bakgrunn av de detaljerte vurderingene i forgående kapitler har vi sammenfattet våre vurderinger og anbefalinger:

8.1 Er piloten et forsterket institusjonstilbud?

Institusjonsplanen beskriver forsterkninger i bygg, bemanning, miljøterapeutiske rammer og multisystemisk arbeid. Vår vurdering er at disse elementene i hovedsak er etablert som strukturer, men det er mindre tydelig om de samlet sett representerer en kvalitativ forskjell fra øvrige behandlingsinstitusjoner for målgruppen «barn og unge med alvorlige atferdsvansker, med høy risiko for negativ problemutvikling».

Bygget er tilpasset med fleksible løsninger og noen viktige sikkerhetsgrep, og både planlagt og faktisk bemanningen er høyere enn gjennomsnittlig årsverk per plass i øvrige institusjoner for målgruppen (se avsnitt 6.2.3). Dette er forsterkninger sammenlignet med byggets utforming og bemanningen ved Sole i tiden før omleggingen fra akuttinstitusjon til pilotinstitusjon, men det er uklart om det er forsterkninger sammenlignet med andre behandlingsinstitusjoner for målgruppa «barn og unge med alvorlige atferdsvansker, med høy risiko for negativ problemutvikling».

Samtidig ser vi at den ønskede tverrfagligheten i personalgruppen ikke ennå er fullt ut realisert, selv om rekrutteringen virker å være på rett vei. Det faglige innholdet ser ut til å være tilnærmet likt som i andre behandlingsinstitusjoner og i begrenset grad rettet mot kriminalitetsutfordringer for ungdom i institusjon. Det multisystemiske arbeidet virker å være i gang, men dokumentasjonen på systematisk og forpliktende samarbeid er foreløpig begrenset.

8.2 Treffes målgruppen?

Målgruppen ihht. institusjonsplanen er «ungdom som har vist alvorlige atferdsvansker, herunder alvorlige eller gjentatte lovbrudd, vedvarende problematisk forhold til rusmidler eller annen form for normløs atferd. Man kan anta at ungdommene som plasseres på avdelingen har sammensatte

⁶⁵ [Utprøving av ny pilot i barnevernet - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/utprøving-av-ny-pilot-i-barnevernet)

⁶⁶ Se målbildet s. 8 og vedlegg 2

utfordringer på flere problemområder, men de som plasseres på Sole skal ha en hovedproblematikk knyttet til kriminalitet.⁶⁷ Dokumentasjonen viser at ungdommene ved institusjonen har vært involvert i kriminalitet, men også at det er stor variasjon i alvorlighetsgrad. Hensyn til gruppedynamikk, sikkerhet/ forsvarlighet, og muligheter for å aktivere familie og nettverk har vært sentrale i vurderingen av inntak. Flere av disse hensynene er både nødvendige og legitime i institusjonsdrift. Samtidig er det vår vurdering at hensynene har medført at piloten i praksis også omfatter ungdommer som ikke ligger i kjernen av målgruppen samtidig som ungdommer i kjernen av målgruppen har blitt ekskludert.

Dersom piloten ikke reelt treffer ungdom med kriminalitet som hovedproblematikk, blir det vanskelig å vurdere tiltakets relevans og overføringsverdi som et tiltak rettet mot barne- og ungdomskriminalitet generelt, og de barna som «faller mellom flere stoler» spesielt (ref. avsnitt 2.2). Vurderingene knyttet til målgruppe reiser også spørsmål om hvor spisset en målgruppe *kan* være før forsvarlighetshensyn tilsier at institusjonen ikke har nødvendige rammer for å ivareta ungdommen. I så fall kan piloten gi viktig kunnskap om hvor grensene går for hva barnevernsinstitusjoner realistisk kan forventes å håndtere. Dette er et viktig område å følge med på videre i evalueringen.

8.3 Anbefalinger

Anbefalingene nedenfor bygger på vurderinger av implementeringsfasen, men må sees i sammenheng med den kunnskapen som utvikles i det daglige arbeidet ved Sole. Ledelsen og de ansatte ved Sole har direkte erfaringer med hva som fungerer i praksis og hvilke forhold som oppleves som krevende. Evalueringens rolle er å løfte frem områder som kan styrke pilotens intensjon om å gi et målrettet tilbud til ungdom med alvorlige kriminalitetsutfordringer. Vi ser av dokumentasjonen at både Region øst og Sole har nedlagt mye og godt arbeid i utviklings- og implementeringsfasen for å opprette et forsterket institusjonstilbud innenfor stramme tidsrammer fra Bufdir og BFD. Det er forventet at man i en implementeringsfase, som den Sole har vært igjennom i 2025, støter på utfordringer som denne evalueringen har pekt på.

Sole er et forsterket institusjonstilbud for ungdom som har svært alvorlige atferdsvansker, hvor kriminelle handlinger er hovedproblemet i henhold til institusjonsplanen.⁶⁸ For at institusjonen skal kunne gi denne målgruppa et slikt forsterket tilbudet foreslås fire anbefalinger til det videre arbeidet. Oppsummert handler disse om en tydeligere innramming, gjennomføring og dokumentasjon av det som skal prøves ut gjennom piloteringen:

- **Innramming: Tydeliggjøre og operasjonalisere målgruppen.** Evalueringen anbefaler at Bufdir i samarbeid med Region øst utvikler en enhetlig målgruppedefinisjon for piloten. Dagens målgruppedefinisjon eksisterer i ulike versjoner. En enhetlig målgruppedefinisjon er viktig for å sikre sammenheng mellom målgruppen, målgruppens behov og tiltakets innhold.
- **Innramming: Klargjøre hva som er forsterkningene i piloten.** Evalueringen anbefaler at Bufdir i samarbeid med Region øst jobber videre med å konkretisere hvordan forsterkninger knyttet til bemanning, bygg, faglig innhold og samarbeid med andre tjenester skal svare på

⁶⁷ Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot.

⁶⁸ Institusjonsplan, AUFS, avdeling Sole-pilot, s.11

målgruppens særlige behov. Forsterkningene bør konkretiseres nærmere, slik at det er mulig å vurdere om Sole er et forsterket tilbud sammenlignet med det øvrige institusjonstilbudet.

- **Gjennomføring: Sikre reell forsterkning.** Hovedpoenget med piloteringen er å finne ut om en institusjon som forsterker utvalgte elementer kan *fremme varig positiv utvikling og redusere sannsynligheten for fremtidig kriminalitet* hos ungdommene.⁶⁹ Evalueringen av implementeringen finner at noen av elementene som skulle være forsterket, i praksis ikke er det, eller at forsterkningen er utydelig. Evalueringen anbefaler derfor at institusjonen, Region øst og Bufdir samarbeider mer systematisk om å konkretisere hva forsterkningene skal innebære, og hvordan de kan realiseres innenfor rammene av en barnevernsinstitusjon som skal arbeide målrettet med kriminalitet som en hovedutfordring.
- **Dokumentasjon: Sikre god og systematisk dokumentasjon av forsterkningen i piloten.** Evalueringen anbefaler at institusjonen, Region øst og Bufdir etablerer en mer systematisk tilnærming til dokumentasjon av forsterkningene i piloten, og hvordan disse kommer til uttrykk i praksis. God dokumentasjon er en forutsetning for å vurdere måloppnåelse, for læring og utvikling, og for å ta informerte beslutninger om eventuell videreføring eller skalering.

Vedlegg

Vedlegg 1: Evalueringsmatrise år 1

Vedlegg 2: Målbilde for Sole

⁶⁹ Se målbildet side 8 og vedlegg 2.